

Взаємодію з дитиною з аутизмом необхідно будувати в залежності від діагнозу і реальних можливостей самої дитини. Корекційна робота повинна вестися в декількох напрямках одночасно, серед яких одним з пріоритетних є ігрова діяльність (уміння і бажання дитини грати).

У нормі існують такі форми ігрової поведінки:

- Маніпулятивна гра (дитина катає, крутить, підкидає іграшку, не звертаючи уваги на її «функції»);

- Упорядкування (розкладання предметів у певному порядку - один на одного, в ряд, один в інший і т.д.);

- Функціональна гра (використання предметів і іграшок відповідно до їх функцією (наприклад, причісування ляльок іграшкової гребінцем));

- Символічна гра (дитина використовує об'єкт, заміщаючи їм інший об'єкт (наприклад, дитина скаче на паличці, як на коні)); дитина наділяє об'єкт властивостями, якими той не має («У цієї ляльки брудне обличчя»), дитина відноситься до відсутнього об'єкту так, ніби він присутній («Якщо чашка порожня, грає, ніби вона наповнена водою»).

Гра дітей з РАС (розладами аутичного спектру), як правило, нефункціональна, несоціалізована, позбавлена її сюжету і символічних рис, ригідність, монотонна, і складається з багаторазово повторюваних маніпуляцій з іграшками (які використовуються не за призначенням) або з неігровими неструктурованими матеріалами (палички, вода, пісок, шматочки тканини, шматки паперу).

Тому таких дітей треба вчити грати, починається з розвитку предметно-ігрових дій, заснованих на особистісному інтересі дитини до тієї чи іншої іграшки або ситуації. При цьому обов'язково повинні враховуватися ігрові переваги дитини: для заняття - на перших порах береться улюблена або добре знайома дитині іграшка. Дорослий пропонує дитині здійснювати предметно-ігрові дії по наслідуванню, неодноразово повторює їх і супроводжує мовними коментарями. У подальшому дію з іграшкою переходить до сюжетно-отобразительной гри. Для становлення сюжетної гри дітей навчають грати

спочатку поряд з партнером, а потім разом зі своїм однолітком. Лише поступово дітей у ході гри об'єднують в мікрогрупи.

Гра дітей в колективі тісно пов'язана з їх уявленнями про взаємини між людьми. Тому необхідно постійно формувати і збагачувати уявлення дітей про роль кожного члена сім'ї, про способи спілкування людей між собою. Гра виховує соціально прийнятні норми взаємин між людьми, навчає підпорядковувати свою поведінку вимогам ситуації і нормам моралі.

У ході подальшого навчання ці уявлення збагачуються знаннями дітей про різні професії, про значущість кожної професії для людського суспільства.

Робота з аутичними дітьми починається з найелементарніших завдань:

1. Вчити дітей спостерігати за предметно-ігровими діями дорослого і відтворювати їх за підтримки дорослого, наслідуючи його дій.
2. Вчити дітей обігравати іграшки.
3. Виховувати у дітей інтерес до виконання предметно-ігрових дій по наслідуванню і показу дій дорослим.
4. Виховувати у дітей емоційне ставлення до обіграємо предмету або іграшці.
5. Виховувати у дітей інтерес до рухливих ігор.
6. Вчити дітей брати участь в інсценуваннях епізодів знайомих казок.

7. Вчити дітей грати поруч, не заважаючи один одному.

У роботі з аутичними дітьми я користуюся елементами таких перевірених програм як:

- "More Than Words" ("Більше, ніж слова"), згідно з якою, дитина спілкується не тільки з допомогою слів. Існує багато шляхів взаємодії, різною мірою відповідних соціальним нормам. Проте все, що дитина робить, навіть хитання, бігання туди-сюди або руху своїми пальцями перед своїм обличчям, повідомляє що-небудь про нього, навіть якщо це ненавмисне спілкування.

- RDI (Relationship Development Intervention) перша систематизована програма втручання, спеціально призначена для допомоги дітям, які зазнають труднощів, не дозволяють їм досягти вміння будувати відносини природним чином. З її допомогою діти отримують приклади того, що соціальні відносини можуть приносити радість і позитивні емоції.

- Соціальні історії, відомі також під назвою "сценарії з життя" [Social Scripts] .. З їх допомогою діти долають невміння усвідомлювати почуття, точки зору або плани інших людей.

Як ігротерапевт у своїй роботі за основу я взяла авторську програму Єкжанова Е.А., Стребелева Е.А. «Корекційно-розвивальне навчання і виховання. Програма дошкільних освітніх установ компенсуючого виду». Але, враховуючи індивідуальність і особливості розвитку кожної дитини, дана програма адаптується і терпить коригування щодо потреб і звичаїв кожного з них. Що стає можливим завдяки невеликій кількості дітей та злагодженої, злагодженій роботі педколективу і психологів.

У роботі з дітьми я намагаюся дотримуватися заповідей Марії Монтессорі:

- Ніколи не чіпай дитину, поки він сам до тебе не звернеться (у будь-якій формі)

- Ніколи не говори погано про дитину, ні при ньому, ні без нього.

- Концентруйся на розвитку хорошого в дитині, так що в підсумку поганому буде залишатися все менше і менше місця.

- Будь активний у підготовці середовища. Проявляй постійну педантичну турботу про неї. Допмагай дитині встановлювати конструктивну взаємодію з нею. Показуй місце кожного розвивального матеріалу і правильні способи роботи з ним.

- Будь готовий відгукнутися на заклик дитини, яка потребує тебе, завжди прислухайся і відповідай дитині, яка звертається до тебе.

- Шануй дитини, який зробив помилку і зможе зараз або трохи пізніше виправити її, але негайно твердо зупиняй будь некоректне використання матеріалу і будь-яка дія, що загрожує безпеці самої дитини або інших дітей, його розвитку.

- Шануй дитини відпочиваючого або наглядача за роботою інших, або розмірковує про те, що він робив чи збирається робити. Ніколи не клич його і не примушуй до інших активних дій.

- Помагай тим, хто шукає роботу і не може вибрати її.

- Будь невпинним, повторюючи дитині презентації, від яких він раніше відмовлявся, допомагаючи дитині освоювати раніше неосвоєні, долати недосконалість. Роби це, наповнюючи навколишній світ турботою, стриманістю і тишею, милосердям і любов'ю. Зроби свою готовність допомогти очевидною для дитини, яка перебуває в пошуку, і непомітною для того дитини, який вже все знайшов.

- Завжди у поводженні з дитиною використовуй кращі манери і пропонуй йому краще в тобі і найкраще з того, що є в твоєму розпорядженні.

*Ірина Червак, психолог дитячого садка-школи
для дітей з особливостями в розвитку
«Дитина з майбутнім»*